

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش : مدیریت ورزشی

عنوان :

ارتباط بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان دانشگاه های تهران

استاد راهنما :
دکتر فرزاد غفوری

استاد مشاور :
دکتر علی زارعی

پژوهشگر :
افسانه نامی

تابستان ۱۳۹۱

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY
Central Tehran Branch
Faculty of Physical Education and Sport Science

"M.A" Thesis
On... Sport Management ...

Subject:
The Relationship Between Leadership Styles and Emotional Intelligence among Coaches in Universities of Tehran, Iran.

Advisor:
Dr. Farzad Ghafouri

Consulting Advisor:
Dr. Ali Zarei

By:
Afsaneh Nami

Summer 2012

تشکر و قدردانی :

با تشکر از اساتید محترم "دکتر فرزاد غفوری و دکتر علی زارعی" که با راهنمایی های ارزشمندشان مرا در انجام این پژوهش یاری نمودند.

و با تشکر از الهه بندلی که در توزیع پرسشنامه ها به من کمک نمود.

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزم
که در همه مراحل زندگی مرا حمایت کردند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	۱-۱ مقدمه
۴	۲-۱ بیان مسأله تحقیق :
۶	۳-۱ هدفهای تحقیق :
۶	۱-۳-۱ اهداف کلی
۷	۲-۳-۱ اهداف اختصاصی
۷	۴-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن :
۸	۵-۱ سوالات یا فرضیه های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه) :
۱۰	۶-۱ تعریف عملیاتی متغیرها و واژه های کلیدی
۱۲	۷-۱ روش تحقیق
۱۲	۸-۱ جامعه و نمونه تحقیق
۱۲	۹-۱ محدودیت ها
۱۲	۱-۹-۱ حدود :
۱۲	۲-۹-۱ محدودیت ها:

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۱۴	۱-۲ مقدمه
۱۴	۲-۲ رهبري
۱۴	۱-۲-۲ تعريف رهبري
۱۵	۲-۲-۲ ماهیت رهبري در ورزش
۱۶	۳-۲-۲ نظریه های رهبري
۱۶	۱-۳-۲-۲ خصوصیات و صفات ویژه رهبري
۱۶	۲-۳-۲-۲ نظریه های رفتار رهبري
۱۹	۳-۳-۲-۲ رهبري اقتضایی
۲۱	۴-۳-۲-۲ نظریه رهبري وضعیتی
۲۳	۵-۳-۲-۲ مدل چند بعدی رهبري در ورزش
۲۴	۴-۲-۲ رفتار مورد لزوم رهبر
۲۸	۵-۲-۲ کاربرد سبکهای متفاوت مربیگری در ورزش
۲۹	۳-۲ هوش هیجانی
۳۰	۱-۳-۲ تفاوت هوش هیجانی و هوش شناختی (IQ)
۳۲	۲-۳-۲ مدل توانایی هوش هیجانی:
۳۴	۳-۳-۲ مدل چند عاملی:
۳۴	۴-۳-۲ مناطق زیستی مرتبط در رشد هیجانی:
۳۵	۵-۳-۲ تحول هوش هیجانی:
۳۷	۶-۳-۲ هیجان و آسیب شناسی:
۳۸	۷-۳-۲ رابطه هیجان، شناخت و رفتار:
۳۸	۸-۳-۲ نقش هوش هیجانی در ورزش
۳۹	۴-۲ مروری بر مطالعات انجام شده
۳۹	۱-۴-۲ تحقیقات انجام شده در داخل کشور
۴۱	۲-۴-۲ تحقیقات انجام شده در خارج از کشور

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

۴۵	۱-۳ روش تحقیق
۴۵	۲-۳ جامعه آماری و حجم آن :

۴۵ ۳-۳ نمونه تحقیق و روش اندازه گیری :
۴۵ ۴-۳ ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۵ ۱-۴-۳ پرسشنامه ی اطلاعات فردی
۴۵ ۲-۴-۳ پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش (L.S.S)
۳۳ ۳-۴-۳ پرسشنامه هوش هیجانی سبیریاشرینگ که در قالب مقیاس ۵ ارزشی لیکرت تنظیم شده است و شامل
۴۶ سوال می باشد
۴۷ ۵-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری

۵۰ ۱-۴ توصیف عوامل جمعیت شناختی
۵۰ ۱-۱-۴ جنسیت:
۵۰ ۲-۱-۴ تأهل:
۵۰ ۳-۱-۴ مدرک تحصیلی:
۵۱ ۴-۱-۴ رشته ورزشی:
۵۱ ۵-۱-۴ سابقه مربیگری:
۵۱ ۶-۱-۴ درجه مدرک مربیگری:
۵۲ ۷-۱-۴ هوش هیجانی:
۵۲ ۸-۱-۴ سبک های رهبری:
۵۳ ۹-۱-۴ هوش هیجانی مربیان زن و مرد
۵۴ ۲-۴ تجزیه و تحلیل استنباطی دادها:
۵۴ ۱-۲-۴ فرضیه صفر اول:
۵۵ ۲-۲-۴ فرضیه صفر دوم:
۵۶ ۳-۲-۴ فرضیه صفر سوم:
۵۶ ۴-۲-۴ فرضیه صفر چهارم:
۵۷ ۵-۲-۴ فرضیه صفر پنجم:
۵۷ ۶-۲-۴ فرضیه صفر ششم:
۶۰ ۹-۲-۴ فرضیه صفر نهم:
۶۰ ۱۰-۲-۴ فرضیه صفر دهم:
۶۱ ۱۱-۲-۴ فرضیه صفر یازدهم:
۶۲ ۱۲-۲-۴ فرضیه صفر دوازدهم:
۶۲ ۱۳-۲-۴ فرضیه صفر سیزدهم:
۶۳ ۱۴-۲-۴ فرضیه صفر چهاردهم:
۶۳ ۱۴-۳-۴ فرضیه صفر پانزدهم:

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۶۶ ۱-۵ خلاصه تحقیق:
۶۸ ۲-۵ بحث و نتیجه گیری:
۷۱ ۳-۵ پیشنهادات برخاسته از تحقیق:
۷۱ ۴-۵ پیشنهاد برای سایر محققان:
۷۷ منابع
۷۲ پیوستها
۸۵ چکیده لاتین

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۲۴	جدول ۱-۲ ابعاد رفتار رهبر در ورزش (چلادوری و صالح ۱۹۸۰)
۵۰	جدول ۱-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس جنسیت
۵۰	جدول ۲-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس وضعیت تأهل
۵۰	جدول ۳-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس مدرک تحصیلی
۵۱	جدول ۴-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس رشته ورزشی
۵۱	جدول ۵-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس سابقه مربیگری
۵۱	جدول ۶-۴ توزیع فراوانی و درصد فراوانی نمونه ها بر اساس درجه مدرک مربیگری
۵۲	جدول ۷-۴ داده های توصیفی مربوط به مؤلفه های هوش هیجانی با تفکیک مربیان انفرادی و تیمی
۵۳	جدول ۸-۴ داده های توصیفی مربوط به سبک های رهبری
۵۳	جدول ۹-۴ داده های توصیفی مربوط به مؤلفه های هوش هیجانی با تفکیک مربیان زن و مرد
۵۴	جدول ۱۰-۴ فراوانی سبک های رهبری * رشته های تیمی و انفرادی
۵۵	جدول ۱۱-۴ نتایج آزمون خی ۲
۵۵	جدول ۱۲-۴ نتایج آزمون کولموگراف - اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده ها
۵۵	جدول ۱۳-۴ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه هوش هیجانی و مؤلفه های آن در مربیان رشته های انفرادی و گروهی
۵۵	جدول ۱۴-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک های رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی
۵۶	جدول ۱۵-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی
۵۷	جدول ۱۶-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی
۵۷	جدول ۱۷-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی
۵۸	جدول ۱۸-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی
۵۹	جدول ۱۹-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری آموزش و تمرین و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی
۵۹	جدول ۲۰-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی
۶۰	جدول ۲۱-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی
۶۱	جدول ۲۲-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی
۶۱	جدول ۲۳-۴ آزمون همبستگی پیرسون برای ارتباط بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی
۶۲	جدول ۲۴-۴ نتایج آزمون همبستگی رتبه ای اسپیرمن، رابطه بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های تیمی
۶۳	جدول ۲۵-۴ نتایج آزمون همبستگی رتبه ای اسپیرمن، رابطه بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های انفرادی
۶۳	جدول ۲۶-۴ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه هوش هیجانی و مؤلفه های آن در مربیان زن و مرد

چکیده:

هدف: هدف از این پژوهش بررسی ارتباط سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان دانشگاه های تهران می باشد.

روش شناسی: پژوهش حاضر از نوع توصیفی پیمایشی از نوع کاربردی است. جامعه آماری شامل کلیه مربیان زن و مرد رشته های ورزشی والیبال، هندبال، تنیس روی میز و بدمینتون دانشگاه های شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ بود که تعداد آنها ۱۴۰ نفر می باشد و حجم نمونه با تعداد جامعه برابر است. داده ها با استفاده از ۳ پرسشنامه اطلاعات فردی، هوش هیجانی سیبریاشترینگ و سبک رهبری (L.S.S) گردآوری شدند. پایایی پرسشنامه ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بررسی شد و میزان آن در پرسشنامه هوش هیجانی برابر $(\alpha = 0.824)$ و در پرسشنامه سبک رهبری $(\alpha = 0.618)$ می باشد.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آماری K-S برای تعیین وضعیت طبیعی بودن توزیع داده ها استفاده شد. از آزمون های خی ۲، ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی اسپیرمن و T مستقل برای بررسی فرضیه های تحقیق در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد یافته ها: نتایج آزمون T مستقل نشان داد که بین هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی و رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران هم تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج این آزمون در مورد ابعاد هوش هیجانی نیز به همین ترتیب است. بین هیچ یک از ابعاد هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی و مربیان رشته های تیمی تفاوت معناداری وجود ندارد. در بررسی ارتباط بین سبک های رهبری با مؤلفه های هوش هیجانی سطح معناداری آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین سبک رهبری بازخورد مثبت با هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی و سبک رهبری آمرانه با هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی ارتباط مثبت وجود دارد. در بررسی رابطه بین سابقه مربیگری و سبک رهبری نیز نتایج آزمون رتبه ای اسپیرمن نشان داد که بین سابقه مربیگری با سبک رهبری بازخورد مثبت مربیان رشته های تیمی ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. به این معنی که با افزایش سابقه مربیگری مربیان رشته های تیمی، نمره سبک رهبری بازخورد مثبت آنها کاهش نشان داده است. نتایج این آزمون در سبک رهبری آمرانه نیز به همین ترتیب است و بین سبک رهبری آمرانه و سابقه مربیگری، ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. ارتباط سایر سبک های رهبری با سابقه مربیگری معنادار نمی باشد. ارتباط بین سابقه مربیگری و هیچ یک از سبک های رهبری مربیان رشته های انفرادی نیز معنادار نبود. در مقایسه هوش هیجانی مربیان بر اساس جنسیت نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی مربیان زن و مرد منتخب دانشگاه های تهران تفاوت معناداری وجود ندارد. مقایسه مؤلفه های هوش هیجانی نیز مشخص نمود که مربیان زن و مرد تنها از لحاظ مؤلفه همدلی تفاوت معنادار دارند (مردان از نمره بیشتری در این مؤلفه برخوردار هستند) و در سایر مؤلفه ها تفاوت معناداری مشاهده نشد.

بحث و نتیجه گیری: با توجه به نتایج تحقیق، پیشنهاد می شود در گزینش مربیان تیم های ورزشی، مهارت های هوش هیجانی آنها در کنار دیگر مهارت های مربیگری، مد نظر قرار گیرد و با توجه به آموزش پذیر بودن هوش هیجانی، برای افزایش هوش هیجانی مربیان تیم های ورزشی، کلاس های آموزشی به ویژه قبل از برگزاری مسابقات ورزشی تدارک دیده شود.

فصل اول

(کلیات تحقیق)

۱-۱ مقدمه

موفقیت یک تیم ورزشی به عوامل متعددی بستگی دارد. هر تیم و گروه ورزشی از منابع انسانی و مادی تشکیل شده است. با توجه به هدف گرا بودن سازمان ها بطور عام و تیم های ورزشی بطور خاص، جهت نیل به اهداف، بایستی از نیروهای انسانی به عنوان عنصر اصلی، سرمایه، امکانات و تاسیسات استفاده بهینه و مطلوب نمود. از جمله عوامل بسیار مهمی که در بهره دهی و یا عدم نتیجه گیری تیم های ورزشی موثر است، مربی آن تیم ها است. زیرا در سازمان ها و تیم های ورزشی، مربی به عنوان مغز متفکر و پویا در تعیین سرنوشت و کسب بالاترین بازده ممکن نقش و اهمیت غیرقابل انکاری دارد. مربیگری از ابعاد مختلف مورد توجه ویژه روانشناسان قرار گرفته است. کنگره های ویژه ای مانند کنگره جهانی روانشناسی ورزش که در شهر انارا برگزار گردید، مربیان و شخصیت آنان را به عنوان محور اصلی مورد توجه قرار داد. مقالات بسیاری در خصوص مربیان به رشته تحریر درآمده و این حرفه دشوار و در عین حال جذاب مورد تجزیه تحلیل بسیاری قرار گرفته است. مارتنز در خصوص مربی اعتقاد دارد که مربیگری شغلی متفاوت با سایر مشاغل موجود است و آنچه از مربی انتظار می رود این است که انسان های نجیب و خوب به جامعه تحویل دهد. این حرفه، حرفه ای توقع برانگیز و دشوار است و نیاز به مهارت های متفاوتی دارد (خبیری، ۱۳۷۳).

دیوید ب. فراست نیز اعتقاد دارد که در بین سه عامل ورزشکار، مربی و تماشاگر، مربی در رهبری تیم به عنوان یک سازمان دهنده قوی و زیر بنایی هر پیشرفت مطرح است. امروزه شغل مربیگری به عنوان یکی از مشکل ترین مشاغل دنیا نیاز به مهارت و دانش فوق العاده جهت پرورش ورزشکاران ماهر دارد. از جمله دلایل اطلاق صفت مشکل به این حرفه این است که نتیجه کار مربیان در زیر نگاه دقیق و موشکافانه تماشاگران، بازیکنان، مدیران ورزشی، خبرنگاران و منتقدین جامعه است. این راهبران، می بایستی رفتار ورزشکاران را از جنبه ذهنی و بدنی مورد توجه قرار دهند، چون توجه نامتعادل به یک بعد موجب غفلت از دیگری می شود و در نتیجه او ابتدا خود نیازمند ویژگی ها فوق است (رمضانی نژاد، ۸۹).

بنابراین بر خلاف تصور عامه، نتیجه یک مسابقه فوتبال به عنوان یکی از اهداف، صرفاً در روز بازی تعیین نمی شود، چراکه زمینه های قبلی و عوامل متعدد و متنوعی در آن دخالت دارند. از جمله این عوامل می توان به شرایط محیطی و چگونگی آمادگی در ابعاد مختلف روانی، جسمانی، تاکتیکی، تکنیکی، اطلاعاتی، طرز سازماندهی، چگونگی هدایت و رهبری آن در لحظات مختلف اشاره نمود. با در نظر گرفتن هزینه های سرسام آور در کشورهای مختلف دنیا کلیه منابع انسانی و مادی در جهت کسب موفقیت و پیروزی به کار گرفته می شود. در این فرآیند نقش حساس مربی جهت تبدیل ظرفیت های بالقوه به بالفعل از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است (لامپکین^۱، ۲۰۰۸).

^۱ - Lumpkin A.

هوش هیجانی دستاوردی تازه در علم روانشناسی است که به تازگی به عرصه مدیریت نیز وارد شده و مشتمل بر درک و شناسایی احساسات و عواطف در اشخاص و استفاده از این ادراک برای اتخاذ تصمیم های مناسب در زندگی روزمره می باشد (طبری و قربانی، ۱۳۸۸). اعتقاد بر این است، افرادی که از هوش هیجانی بیشتری برخوردارند، توانایی بیشتری در شناخت و کنترل احساسات خود و دیگران و تنظیم روابط میان فردی و همچنین خودانگیزگی دارند (گلمن، ۱، ۱۹۹۵). ویژگی های هوش هیجانی همچون درک، توصیف، فهم و مدیریت احساس، موجب مقابله کارآمد افراد با استرس های روزانه و اتفاقات مهم زندگی می شود و نتایجی همچون سلامت روانی، کیفیت مطلوب روابط، رضایت شغلی، رضایت تحصیلی و سلامت بدنی را در پی دارد. علاوه بر این، هوش هیجانی بر کارکرد حافظه، افکار، قضاوت و روابط بین افراد تأثیر می گذارد؛ موارد فوق الذکر در مرد ورزشکاران نیز صادق است. ورزشکاران موفق، مستعد داشتن توانایی ها و استعدادهاي ویژه ای در هوش هیجانی هستند که آنها را در انجام کارهاي بزرگ از دیگران متمایز میکند. توانایی تهیج و برانگیزتن خود، استقامت و پایداری در مقابل شکست، حفظ روحیه، پس راندن افسردگی، همدلی، صمیمیت، همکاری گروهی و امید از جمله ویژگی های برجسته آنان است (قربانی، ۱۳۸۸).

۱-۲ بیان مسأله تحقیق :

یکی از ابعاد و تصمیم های مهم مربیگری در تیم، انتخاب شیوه و سبک مربیگری است. این بعد تعیین کننده این است که یک مربی چگونه تصمیم می گیرد؟ کدام مهارت و استراتژی ها را آموزش می دهد؟ این مهارت را چگونه آموزش می دهد؟ چگونه سازماندهی لازم برای تمرین و مسابقه را به انجام می رساند؟ از چه روش هایی برای ایجاد نظم و انضباط تیم استفاده می کند؟ و از همه مهم تر، در تصمیم گیری ها چه نقشی را برای ورزشکاران قائل است؟ در برخی از اوقات، شرایط بگونه ای است که مربی باید بتواند دو یا چند نقش را با هم ترکیب نموده و استفاده کند. برای مثال، مربی باید بتواند در موقع لزوم بطور همزمان نقش های معلمی، مدیریتی و ... را با هم انجام دهد (جباری و همکاران، ۱۳۷۹). مربی فرصت دارد که بوسیله آموزش مهارت کار تیمی و ارتباط خود کنترلی را در زندگی نوآموز در طول زمان تزریق کند. اینکه چطور به حق اشخاص احترام بگذارد و پاسخگوی رفتارها باشد (لامپکین، ۲۰۰۸).

در پژوهش حاضر، از سبک رهبری^۲ چلادوری و صالح^۳ استفاده شده است که سبک رهبری مربیان در قالب پنج سبک متداول آموزش و تمرین^۴، حمایت اجتماعی^۵، دموکراسی^۶، رفتار

¹ - Golman

² -Leadership style

³ -Chelladurai, P., &Saleh, S. D.

⁴ - Education and training

⁵ - Social support

⁶ - Democratic

آمرانه^۱، و بازخورد مثبت^۲ بررسی شد. رفتار آموزش و تمرین رفتاری است برای بهبود بازی ورزشکاران از طریق آموزش تکنیک ها. رفتار دموکراتیک، به اجازه مشارکت ورزشکاران در تصمیم گیری های مربوط به تعیین اهداف گروهی و روش های دستیابی به آن اهداف گفته می شود. رفتار آمرانه رفتاری است که مربی به هیچ وجه بازیکنان را در تصمیم گیری ها و مسائل تیم دخالت نمی دهد و بازیکنان باید به دستورات مربی گوش دهند. در رفتار حمایت اجتماعی مربی برای ارضای نیازهای متقابل و شخصی ورزشکاران تلاش می کند. در نهایت، رفتار بازخورد مثبت یا پاداش دهی رفتاری است که مربی از ورزشکاران تقدیر و از بازی بازیکنان و همکاری شان تعریف می کند (رمضانی نژاد و همکاران، ۱۳۸۹).

سالوی^۳ و مایر^۴ (۱۹۹۰) هوش هیجانی را توانایی آگاهی، تشخیص و تفکیک احساسات خود و دیگران و استفاده از دانش هیجانی در جهت هدایت تفکر خود در ارتباطات فردی تعریف می کنند. افراد دارای هوش هیجانی بالا برای رسیدن به اهداف، همکاری اثربخش تری با دیگران دارند.

یکی از موضوعاتی که در حوزه رهبری مطرح شده است، هوش هیجانی رهبر است، چرا که کاربرد مناسب هیجانها در روابط انسانی، درک احوال خود و دیگران، خویشترداری، همدلی با دیگران و استفاده مثبت از هیجانها در تفکر و شناخت، موضوع هوش هیجانی است که در نحوه برخورد مدیران با زیردستان تأثیر بسزایی خواهد داشت. تأثیر هوش هیجانی با توجه به تعریف مؤلفه های متنوع مربوط به آن در مشاغل، حرفه ها و مسئولیتها از جمله مدیریت، به دلیل اهمیت برخورد و تعامل و تقابل با افراد مختلف با خصوصیات شخصیتی و هیجانی مختلف، بسیار چشمگیر و غیر قابل انکار به نظر می رسد (اکبرزاده ۱۳۸۳). اگر یادگیری یک تکلیف ساده باشد، تحریک احساسات آن را بهبود می بخشد ولی در صورت دشوار بودن مانع از پیشرفت آن میشود در چنین شرایطی مدیر با سبک رهبری خاص خود می تواند در موقعیت مفروض، هوش هیجانی پیروان را تحریک کرده و تأثیر منفی یا مثبت بر جای گذارد. (شهری، ۱۳۸۸).

میلر^۵ (۲۰۰۳) در تحقیقی روی مربیان بین دانشگاهی نشان داد که همه فاکتورهای هوش هیجانی درک مربیان از رهبری نودوستانه را تقویت میکند. تسای ام و همکاران^۶ (۲۰۱۱)، پالمر^۷ و همکاران (۲۰۰۳)، مندل و فروانی^۱ (۲۰۰۳)، بورباچ^۲ (۲۰۰۴) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که بین هوش هیجانی و سبک رهبری رابطه معناداری وجود دارد.

¹ - despotic behavior

² - positive feedback

³ - Salovey, P

⁴ - Myer, L

⁵ - Miller, M.L.H.R

⁶ - Tsai, M T. Tsai, C L, Wan, Y C.

⁷ - Palmer

همچنین مرتضوی و همکاران (۱۳۸۴)، بنی هاشمیان (۱۳۸۵)، فرهنگي و همکاران (۱۳۸۸)، در نتایج تحقیقاتشان بیان کردند که یک رابطه ی معنا دار بین هوش هیجاني مدیران و سبک رهبری آنها وجود دارد.

وینبرگر^۳ (۲۰۱۰)، در پژوهشي به این نتیجه رسید که هیچ رابطه اي بین هوش هیجاني و سبک رهبري مدیران وجود ندارد.

نتایج تحقیقات یعقوبي و همکاران (۱۳۸۸)، عبداللهي (۱۳۸۸)، نشان داد بین دو متغیر هوش هیجاني و سبک رهبری رابطه ی معناداری وجود ندارد.

طبري و قرباني (۱۳۸۸) در تحقيقي نشان دادند که ضریب همبستگی میان هوش هیجاني مدیران و شیوه تصمیم گیری آنان مثبت بوده است.

همانطور که مشاهده مي شود نتایج ضد و نقیضی در مورد ارتباط هوش هیجاني و سبک رهبري وجود دارد و همچنین از میان عوامل روانشناختي دخیل در کسب موفقیت، توجه به هوش هیجاني و بررسی آن در بین جامعه ورزشکاران ضروریست، چرا که در سالهای اخیر پژوهش ها نشان داده اند که هوش هیجاني در حیطه مطالعه رفتار افراد، موفق و رمز موفقیت افراد از اهمیت بسزایی برخوردار است (علیان، ۱۳۸۴). سطوح بالاي عملکرد، خصوصا در ورزش های تیمي، نیازمند ارتباط و همکاری اعضای گروه برای رسیدن به اهداف مشترک است، برای این منظور، آگاه بودن از احساسات دیگر اعضای تیم و رفتار کردن به گونه اي که تعادل را بر هم نزنند، پر اهمیت مي باشد (قرباني ۱۳۸۸) ولي در رشته های انفرادي به اندازه رشته های تیمي به مهارت های مذکور نیاز نیست؛ از این رو بنظر میرسد که شناسایی هوش هیجاني بهینه در مربیان رشته های تیمي و انفرادي و بررسی ارتباط آن با سبک رهبري مربیان برای بهبود عملکرد و تعاملات ورزشي ورزشکاران در این رشته ها اهمیت داشته باشد. در این راستا امید آن مي رود که یافته های تحقیق حاضر اشاراتی کاربردی برای تمامی مربیان، روانشناسان ورزشي داشته باشد. پس با توجه به اهمیت هوش هیجاني و ضرورت اعمال رهبري صحیح مربیان ورزشي، سوالاتي در زمینه شناخت رهبري مربیان و رابطه آن با هوش هیجاني وجود دارد از جمله هوش هیجاني مربیان ورزش های تیمي و انفرادي چگونه است؟ چگونه است؟ سبک رهبري مربیان ورزش های تیمي و انفرادي چگونه است؟ آیا بین هوش هیجاني و سبک رهبري مربیان رابطه وجود دارد یا خیر؟ پس در این تحقیق به منظور پاسخگویی به این سوالات به "بررسی رابطه بین هوش هیجاني و سبک رهبري مربیان دانشگاه های تهران" پرداخته شده است.

۳-۱ هدفهای تحقیق :

۱-۳-۱ اهداف کلی

¹ -Mandell, B & Pherwani, S.

² - Burbach, M

³ -Weinberger, L A.

بررسی ارتباط سبک های رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی و انفرادی منتخب دانشگاه های تهران.

۱-۳-۲ اهداف اختصاصی

- ۱- توصیف سبک رهبری مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران.
- ۲- توصیف سبک رهبری مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران.
- ۳- توصیف هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران.
- ۴- توصیف هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران.
- ۵- مقایسه سبک رهبری و هوش هیجانی در مربیان رشته های تیمی و انفرادی.

۱-۴ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن :

ورزش همانند دیگر عرصه های اجتماعی برای ماندگاری بایستی همواره در رشد و توسعه خویش کوشیده و ابعاد و زوایای خویش را بسط و گسترش داده و تثبیت و تقویت کند. به همان اندازه که جامعه بسوی دوران مشارکت در عرصه ورزش پیش می رود، نقش مربیان پر رنگ تر می شود (اسکندر لوف، ۱۳۸۵)؛ بنابراین مربیان به عنوان راهنما باید قادر باشند با انتخاب بهترین سبک رهبری قوی ترین انگیزه ها را در ورزشکاران خود ایجاد کنند و بهبود عملکرد و نتیجه گیری بهتر در عرصه های ورزشی را سبب شوند (مرادی، ۱۳۸۵)؛ و با توجه به اینکه هوش هیجانی بر خلاف هوش عقلانی قابل تغییر و آموزش پذیر است (انصاری و همکاران، ۱۳۸۹)، اگر بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان ارتباطی وجود داشته باشد مربیان می توانند با استفاده از این یافته های علمی و روش های جدید مدیریتی، به افزایش اثربخشی خود و همچنین ترغیب ورزشکاران به تلاش بیشتر و ارتقاء کیفیت مهارتی خود بپردازند، و نقش خود را به عنوان رهبر به بهترین نحو مطلوب ایفا نمایند. همچنین با توجه به اهمیت جایگاه مربیان دانشگاه ها

و حضور فعال آنها در میادین ورزش و با توجه به اینکه این مربیان در پرورش ورزشکاران و زیربنای پیشرفت آنها و نیز در ساختن تیم دانشگاهی قوی و فراهم کننده بخش بزرگی از شرایط پیروزی و موفقیت آنها نقش مهمی را ایفا می کنند، پس ضروریست رابطه سبک رهبری و هوش هیجانی این قشر مورد بررسی قرار گیرد تا بتوانند با استفاده از یافته های این پژوهش ها و بکارگیری شیوه های علمی بر میزان اثربخشی و کارایی خود و ورزشکارانشان بیافزایند، و موفقیت هایی را برای ورزش دانشگاه خود بوجود آورند.

طبق بررسی های محقق با اینکه در داخل و خارج کشور پژوهش های مختلفی در زمینه رابطه سبک رهبری و هوش هیجانی مدیران سازمان های مختلف انجام گرفته ولی متأسفانه تاکنون در داخل کشور هیچ تحقیقی درباره ارتباط سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان ورزش صورت نگرفته است. همچنین بررسی های محقق نشان می دهد تقریباً تمامی پژوهش های انجام گرفته در داخل کشور (بجز تعداد بسیار محدودی) به بررسی رابطه سبک رهبری تحول گرا و عمل گرا ی مدیران سازمان ها و هوش هیجانی آنها پرداخته اند و رابطه سبک رهبری

ارائه شده توسط چلادوری و صالح با هوش هیجانی کمتر مورد توجه قرار گرفته است، در حالی که این سبک در مربیان ورزش حائز اهمیت می باشد.

لذا در این تحقیق به بررسی رابطه بین سبک رهبری چلادوری و صالح و هوش هیجانی مربیان دانشگاه های شهر تهران پرداخته شده است.

۱-۵ سوالات یا فرضیه های تحقیق (بیان روابط بین متغیرهای مورد مطالعه) :

- سوالات تحقیق

- آیا بین سبک رهبری مربیان رشته های تیمی و مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران تفاوت وجود دارد؟
- آیا بین هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی و مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران تفاوت وجود دارد؟
- آیا بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری آموزش و تمرین و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی معنی داری وجود دارد؟
- آیا بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری آموزش و تمرین و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - آیا بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟

- آیا بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباطی وجود دارد؟
 - بین هوش هیجانی مربیان زن و مرد تفاوتی وجود دارد؟
 - بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های انفرادی ارتباطی وجود دارد؟
 - بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های تیمی ارتباطی وجود دارد؟
- فرضیه های تحقیق**

- بین سبک رهبری مربیان رشته های تیمی و مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران تفاوت وجود دارد.
- بین هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی و مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران تفاوت وجود دارد.
- بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معناداری وجود دارد.

- بین سبک رهبری آموزش و تمرین و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های تیمی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معناداری وجود دارد.

- بین سبک رهبری آموزش و تمرین و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری دموکراتیک و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری آمرانه و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.
- بین سبک رهبری حمایت اجتماعی و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معنی داری وجود دارد.

- بین سبک رهبری بازخورد مثبت و هوش هیجانی مربیان رشته های انفرادی منتخب دانشگاه های تهران ارتباط معناداری وجود دارد.
- بین هوش هیجانی مربیان زن و مرد اختلاف معناداری وجود دارد.
- بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های انفرادی ارتباط معناداری وجود دارد.
- بین سبک رهبری و سابقه مربیگری مربیان رشته های تیمی ارتباط معناداری وجود دارد.

۱-۶ تعریف عملیاتی متغیرها و واژه های کلیدی

هوش هیجانی:

تعریف نظری: هوش هیجانی شامل توانایی درک هیجان و آگاهی از هیجانها، توانایی دستیابی و ایجاد احساسات، تسهیل فعالیتهای شناختی و عمل سازگارانه و توانایی تنظیم هیجانها در خود و دیگران می باشد (اکبرزاده، ۱۳۸۰)

تعریف عملیاتی: منظور از هوش هیجانی در این تحقیق نمره ای است که فرد در آزمون هیجانی شرنک^۱ (منصوری، ۱۳۸۰) بدست آورد.

۱- آگاهی از هیجانها خود یا خودآگاهی: افرادی که به احساسات و هیجانها خود اطمینان بیشتری دارند در کنترل شرایط زندگی موفق ترند.

۲- خود کنترلی یا اداره خود: هیجانها به شیوه ای مناسب، مهارتی است که به دنبال خودآگاهی ایجاد می شود. اشخاص کارآمد در این حیطه بهتر می توانند از هیجانها منفی نظیر ناامیدی، اضطراب و تحریک پذیری رهایی یابند.

۳- خودانگیزگی: این مؤلفه مربوط به تمرکز هیجانها برای دستیابی به اهداف با قدرت و توجه به خلاقیت می باشد.

۴- تشخیص هیجان در دیگران: همدلی، اساس مهارت های اجتماعی است؛ افرادی که همدلی دارند، با علائم ظریف اجتماعی و تعامل هایی که بیانگر نیازها و خواسته های دیگران باشند مانوس و آشنا هستند.

۵- کنترل روابط: مهارت در این حیطه با توانایی مشترک در کنترل هیجان و تعامل سازگارانه با دیگران همراه است. همچنین به جنبه های ذاتی رهبری و روابط میان فردی منظم، موزون و سازگار ارتباط دارد.

رهبري:

تعريف نظري: فرايندي است رفتاري با ماهيت بين فردي كه هدف از آن تأثير و ايجاد انگيزه در اعضا، در جهت تحقق اهداف سازمان يا گروه (چلادوري¹، ۱۹۹۹).

سبك رهبري:

تعريف نظري: الگوي رفتاري فرد است كه به هنگام اقدام براي نفوذ در فعاليتهاي ديگران، آنگونه كه تصور مي كنند، از خود نشان مي دهد (كبير، ۱۳۷۱).

تعريف عملياتي: عبارت است از سبك هاي پنجانگانه بر اساس مدل چند بعدي در ورزش، كه با استفاده از پرسشنامه ۴۰ سؤالي مقياس رهبري در ورزش (L.S.S)، شيوه هاي رفتاري رهبر نسبت به سبك هاي پنجانگانه كه در ذيل تعريف مي شوند، سنجيده مي شوند (چلادوري و صالح، ۱۹۸۰).

رفتار آموزشي: رفتار براي بهبود بازي ورزشكاران از طريق آموزش هاي تكنيكي، و در ورزشهاي تيمي هماهنگ نمودن فعاليتهاي اعضاي تيم.

رفتار دموكراتيک: مشاركت ورزشكاران در تصميم گيري هاي مربوط به تعيين اهداف گروه و روش هاي دستيابي به آن اهداف.

رفتار آمرانه: به اين شكل مفرط بازتاب مي يابد كه مربی خودش را از ورزشكاران جدا کرده و بر قدرت خویش تأکید می کند.

رفتار حمايت اجتماعي: به اين موضوع مربوط مي شود كه مربی تا چه حد در ارضاء نيازهاي متقابل شخصي ورزشكاران درگير مي باشد.

بازخورد مثبت (پاداش دهی): رفتاري است كه مربی ورزشكاران را مورد تقدير قرار داده و از بازي بازيکنان و همكاريشان تعريف مي کند.

مربی:

تعريف نظري: مربيان افرادي هستند كه به بازيکنان و ورزشكاران تعليمات لازم را مي دهند. اين تعليمات شامل تكنيکهاي مختلف و مهارتهاي متعددي است كه ورزشكاران بايد در تمرينات فرا بگيرند (چلادوري و صالح، ۱۹۸۰).

تعريف عملياتي: منظور از مربی، مربيان رشته هاي واليبال، هندبال، بدمينتون و تنيس روي ميز هستند كه به عنوان مدرس اين رشته ها در دانشكده هاي تربيت بدني دانشگاه هاي تهران مشغول به تدریس می باشند.

دانشگاه هاي تهران: كلييه دانشگاه هاي دولتي، آزاد، پیام نور شهر تهران كه داراي رشته تربيت بدني در آن واحد دانشگاهي مي باشند.

¹ - Chelladurai

۷-۱ روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات همبستگی، پیمایشی و میدانی است. سوالات مربوط به متغیرها در غالب تست هایی فرمولبندی شده است. تحقیق حاضر را می توان در نوع تحقیق کاربردی جای داد.

۸-۱ جامعه و نمونه تحقیق

جامعه آماری شامل کلیه مربیان زن و مرد ورزش های والیبال، هندبال، تنیس روی میز و بدمینتون دانشکده های تربیت بدنی دانشگاه های شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ می باشد که تعداد کل این مربیان ۱۴۰ نفر می باشد. منظور از دانشگاه های شهر تهران، دانشگاه های تهران، تربیت معلم، شهید بهشتی، شریعتی، رجایی، پیام نور، آزاد تهران مرکز، آزاد تهران شمال و علوم تحقیقات می باشد؛ تعداد نمونه ها برابر با کل جامعه یعنی ۱۴۰ نفر در نظر گرفته شد ولی تعداد ۱۱۰ نفر پرسشنامه ها را بطور کامل پاسخ دادند و به محقق باز گرداندند.

۹-۱ محدودیت ها

۱-۹-۱ حدود:

- ۱- فقط مربیان رشته های تنیس روی میز، بدمینتون، والیبال و هندبال مورد پرسش قرار گرفته اند.
- ۲- فقط مربیان دانشگاه های تهران مورد پرسش قرار گرفته اند.

۲-۹-۱ محدودیت ها:

برخی از مربیان جهت پر کردن پرسشنامه همکاری نکردند.